

ПОВЕЛБА ЗА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК НА СОБРАНИЕТО НА МАНУ

Собранието на МАНУ, повикувајќи се на

Законот за Македонската академија на науките и уметностите – МАНУ, особено на член 2 и член 3,

Статутот на Македонската академија на науките и уметностите – МАНУ, (24.01.2013), особено на член 23 и член 106,

Декларацијата за научна и културна соработка и мир на Балканот, објавена од Македонската академија на науките и уметностите - МАНУ, 2001,

Приоритетите на идниот развој на Република Македонија, МАНУ, 2017, особено на Петтата тематска целина, точка 2.1 - 2.5,

Имајќи предвид дека

- Јазикот како човечка појава е неразделив сегмент од севкупното културно наследство и колективната меморија на секој народ;
- Македонскиот јазик е непобитен лингвистички, историски и културен факт, признат и рамноправен со другите јазици во светот;
- Македонскиот јазик има многувековен континуитет и преставува конститутивен елемент на македонскиот етно-културен и национален идентитет, а со тоа е и нераскинлив дел од културниот идентитет на сите граѓани без оглед на нивната етничка припадност;
- Македонскиот јазик го говорат и припадници на другите етнички заедници во државата;
- Јазичното право е синоним за природното и основно човеково право да го зборува, да го проучува и да го заштити сопствениот јазик и јазикот на својата држава;

Потсетувајќи на научно признатите факти според кои:

- Генеалогски, македонскиот јазик потекнува од индоевропското јазично семејство и ѝ припаѓа на групата на словенски јазици, во подгрупата јужнословенски јазици, а - од ареална гледна точка која подразбира жив јазичен комуникациски контакт - се вбројува и меѓу балканските јазици кои го сочинуваат т.н. „Балкански јазичен сојуз“;
- Системски, македонскиот јазик е автентичен, стабилен и кодифициран на сите лингвистички, граматички, реторички, стилистички и поетички рамништа: богат дијалектен систем (над 50 говори кои го сочинуваат западното наречје, југоисточното наречје, како и групата на северни говори), препознатливи јазично-комуникациски идиоми и функционални стилови, усовершен јазично-уметнички израз;
- Развојот на писмениот македонски јазик се врзува за најмалку две автохтони писма/азбуки, глаголицата и кирилицата, а современата азбука е втемелена врз старословенската, кирило-методијевската и црковно-словенската кирилица и има богата скрипторска (Охрид, Лесново и др.), црковно-словенска, апокрифна,

народна и книжевно-уметничка традиција, како во средновековната, така и во нововековната епоха;

- Стандардниот македонски јазик е кодифициран од органите на Народна Република Македонија во мај 1945 година, а на оваа службена кодификација и' претходат повеќе индивидуални и групни потфати за кодификација на македонската азбука и правопис („Речник од три јазика“ на Ѓорѓија Пулевски од 1875 и неговата „Словенско-населенска македонска слогница речовска“ од 1880, „Македонскиот буквар“ од Коста Групче и Наум Евро од 1888, делото на Крсте Петков Мисирков, т.н. илинденска кирилица, и други;
- Македонскиот јазик и неговите дијалекти се впишани и се обработуваат во двата референтни меѓународни лингвистички атласи - Општословенскиот лингвистички атлас (ОЛА), проект на Меѓународниот комитет на славистите, и Европскиот лингвистички атлас (*Atlas Linguarum Europae - ALE*), проект кој е под покровителство на УНЕСКО. Во ОЛА учествуваат 13 академии на науките на 13 европски држави со словенска јазична и културна традиција, а во АЛЕ се вклучени сите европски јазици;
- Во рамките на УНЕСКО, односно неговата Меѓународна Канцеларија која се грижи за заштитата на духовното јазично и нематеријално културно наследство, е регистриран и Истражувачкиот центар за ареална лингвистика „Божидар Видоески“ при МАНУ;

Воедно, упатувајќи и на општоприфатените сознанија според кои.

- Историски, иако македонскиот јазик се карактеризира со доцна стандардизација, неговиот континуитет е неспорен, бидејќи преку континуираната писмена и орална (усна) традиција која е длабоко вградена во богатството на македонските дијалекти, тој опстанувал и еволуирал без оглед на тоа што немал цврсти општествено политички рамки;
- Народните македонски говори се претставени во делата на познатите дејци како Марко Цепенков, Кузман Шапкарев, Григор С. Прличев, Димитрија и Константин Миладинов, Димитрија Чуповски, Васил Иљоски, Рајко Жинзифов, Кочо Рацин и др., а се проучувани од угледни странски научници како Андре Вајан, Андре Мазон, Мјечислав Малецки, Макс Фасмер, Збигњев Голумб и други;
- Според доминантната научна теорија за потеклото на старословенскиот јазик, воведена од словенечкиот лингвист Ватрослав Облак во неговата книга „Macedonische Studien“ (*Македонски студии*) издадени во 1896 г. во Виена, македонскиот јазик кој се говорел на просторите на Македонија на кои живееле македонските Словени, посебно во солунскиот регион, е токму тој јазик којшто преку кирило-методијевските преводи на Светите книги, ги внел Словените во христијанскиот свет.
- На македонски јазик се преведени голем број дела од древно потекло, светската книжевна класика, романи и други дела на писателите – добитници на Нобеловата награда за литература, дела од современата книжевна, научна, публицистичка и медиумска продукција, а објавена е и антологија на светската книжевност во 560 томови.
- Македонскиот јазик се изучува на голем број странски универзитети и е прикажан во сите споредбени граматички на словенските јазици објавени по Втората светска војна.

На крај, подвлекувајќи дека:

- Македонскиот јазик беше еден од трите официјални државни јазици на југословенската федерација од 1945 до 1991 година (до распадот на Југославија).
- Македонскиот јазик се изучува на сите степени од македонскиот образовен систем, се применува во сите области на современото културно живеење и научно се проучува во голем број специјализирани установи, меѓу кои е и Институтот за македонски јазик „Крсте П. Мисирков“.
- За статусот и заштитата на македонскиот јазик во нашата држава се усвоени уставни и законски акти и се основани специјални институции.
- Македонскиот јазик е составен дел од личната карта на македонската држава и нација во евиденцијата на ОН.
- Македонскиот јазик е признат од 138 држави членки на ООН, во рамките на протоколите за дипломатските односи меѓу државите.
- Македонскиот јазик е впишан во Регистарот на земји и јазици од страна на поткомисијата УНГЕГН при ООН.
- Латиничната транскрипција на македонската кирилица е усвоена со Резолуција во Атина, 1977, на Третата конференција на УНГЕГН при ОН.
- Македонскиот јазик е влезен во Меѓународната организација за стандардизација ISO.
- Македонскиот јазик е признат од Меѓународниот ПЕН (со седиште во Лондон) и врз основа на фактот дека македонската книжевност е создадена на македонски јазик е основан и посебен Македонски ПЕН центар од 1962.
- На македонски јазик се создадени книжевни, театарски, филмски и музички дела кои имаат доживеано широка рецепција и превод во странство.

А особено дека:

- Редовните членови на МАНУ од областа на лингвистиката и македонистиката, како што се Блаже Конески, Божидар Видоески, Петар Хр. Илиевски, Оливера Јашар-Настева и др., дале огромен придонес за проучувањето и афирмацијата на македонскиот јазик во домашни и меѓународни рамки.
- Надворешните членови на МАНУ од областа на лингвистиката кои се занимавале со македонскиот јазик и неговите дијалекти, во огромна мера придонеле за изучување и проучување на македонскиот јазик и имаат извонредни заслуги за афирмацијата на македонистиката во светот. Меѓу нив би ги издвоиле: Андре Вајан, Самуил Борисович Бернштејн (автор на “Македонскиот јазик” од 1938 г.), Лешек Мошињски, Никита Илич Толстој, Реџиналд Џорџ Артур де Бреј, Хорас Г. Лант (автор на првата македонска граматика на англиски јазик од 1952 г.), Франтишек Вацлав Мареш, Збигњев Голомб, Нуло Миниси, Влоѓимјез Пјанка, Рина Павловна Ускова, Виктор Фридман, Кристина Крамер и др.
- МАНУ, преку Истражувачкиот центар за ареална лингвистика, во дигитална форма има поставено преку 50 референти дела за македонскиот јазик (<http://drmj.manu.edu.mk/>) кои ги поткрепуваат горенаведените факти: ретки книги, монографии за историскиот развој, граматика на македонскиот јазик, славистички и балканистички споредбени студии, база за јазичен корпус (едицијата *135 тома македонска книжевност*), како и голем број дигитални

ресурси за проучување на македонските дијалекти (монографии, дијалектни текстови, аудио записи, дијалектни карти и др.).

Собранието на МАНУ, на седницата одржана на 3 декември 2019 година,
ја усвои следнава

ПОВЕЛБА ЗА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК

- ✓ МАНУ, преку своите домашни, билатерални и мултилатерални меѓународни проекти, ќе овозможува, поддржува и ќе ги поттикнува научните истражувања во сите области кои се поврзани со македонскиот јазик и кои ги промовираат горенаведените научно утврдени факти.
- ✓ МАНУ, преку своите домашни, билатерални и мултилатерални меѓународни проекти, ќе овозможува, поддржува и ќе ги поттикнува научните истражувања и обработката на македонските дијалекти според географското претставување во Европскиот лингвистички атлас (АЛЕ), Општословенскиот лингвистички атлас (ОЛА) и другите акти на Меѓународниот комитет на славистите.
- ✓ МАНУ ќе се залага да се воспостават општоприфатените начела во рамки на научните истражувања, во образовниот систем, промоцијата и афирмацијата на македонскиот јазик и неговите дијалекти кај сите други релевантни институции во државата.
- ✓ МАНУ ќе се залага за почитување на уставно и законски загарантираниот статус на македонскиот јазик како јазик на општествена интеграција во нашата држава и ќе вложува напори истиот да не биде предмет на ревизии и толкувања кои излегуваат надвор од научната сфера.
- ✓ МАНУ ќе се залага пред соодветните државни институции, како и во рамки на својата редовна дејност, проектите кои се однесуваат на научното проучување на македонскиот јазик да добијат посебен карактер од стратешко и приоритетно значење.
- ✓ МАНУ ќе ги афирмира најзначајните книжевни дела објавени на македонски јазик (репрезентативни, критички и други изданија).
- ✓ МАНУ ќе се залага да ја остварува координативната улога во однос на приоритетните научни истражувања на македонскиот јазик во државата.

Претседател на МАНУ,

акад. Таки Фити

Скопје, 3 декември 2019 г.